

Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerine Küre-Yerelleşme (Glocalization) ve Yerellik (Subsidiarity) Kavramları Çerçevesinde Bir Bakış

Hürriyet OLGUN

hurriyetolgun@gmail.com

An Outlook on the Concepts of Global Localization (Glocalization) and Subsidiarities of Municipalities in Turkey

Abstract

During post-80’s it was observed that “localization” is another issue that received attention next to “globalisation”. Being a combination of the English words: “global” and “localization”, “glocalization” has recently become a widely used word and concept. Again, another concept that arise parallel to glocalization is the concept of “subsidiarity” (locality). In this process, governance of cities shifted away from the responsibilities of the Nation State with clear boundaries, into the hands of corporations which are cooperating with multinational, international or supernational organisations where capital owners also are involved in. The municipalities in Turkey have therefore become the units that contribute to practically exercising the concept of “glocalization” and its existance in daily life.

Key Words : Municipality, Metropol City, Globalisation, Glocalization, Localization, Subsidiarity.

JEL Classification Codes : F01, F02, F13, F15, F23, F33, F53, G2, G20, G21, H7, H72, H76, H8, H81, H83, O1, O16, O19, R, R0, R53.

Özet

1980’ler sonrasında globalleşme (globalisation) ile birlikte dikkati çeken diğer bir olgunun yerelleşme (localization) olduğu görülmektedir. İngilizcedeki globalleşme ve yerelleşme kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş “glocalization”, Türkçe karşılığı “küre-yerelleşme” (veya glokalleşme) olarak kullanabileceğimiz sözcük, son zamanlarda yaygın olarak benimsenen ve kullanılan kavramlardan birisi olmuştur. Yine, küre-yerelleşme (glokalleşme) ile birlikte ortaya çıkan başka bir kavram da yerellik (subsidiarity) kavramıdır. Bu süreç içinde kentlerin yönetimi de sınırları belli olan ulus-devletin sorumluluğunun dışına taşarak, sermayenin de içinde aktif biçimde yer aldığı çokuluslu/uluslararası/uluslarüstü örgütlerle işbirliği halindeki şirketlerin sorumluluğuna girmiştir. Türkiye’de büyükşehir belediyeleri de “küre-yerelleşme” kavramının günlük hayatta işlerliğinin ortaya çıkmasında ve mekânsallaşmasında katkı sağlayan birimler olmuşlardır.

Anahtar Sözcükler : Belediye, Büyükşehir, Küreselleşme, Küre-yerelleşme, Yerelleşme, Yerellik.

1. Giriş

1980 sonrası dönemde küreselleşme süreci ile birlikte hem gelişmiş ülkelerde hem de az gelişmiş ülkelerde, kentler çok hızlı bir dönüşüme tanık olmuştur. Bu dönüşümün en önemli özelliği sermayenin desteklenmesine yönelik politikaların ön plana çıkması olmuştur. Bu süreç içinde kentlerin yönetimi de sınırları belli olan ulus-devletin sorumluluğunun dışına taşarak, sermayenin de içinde aktif biçimde yer aldığı çokuluslu/uluslararası/uluslarüstü örgütlerle işbirliği halindeki koalisyonların sorumluluğuna girmiştir (Şengül, 2002: 128). Neo-liberal politikaların uygulanma süreci ile birlikte dünyadaki değişim trendini gözlemlediğimizde globalleşme (globalisation) ile birlikte dikkati çeken bir diğer olgunun yerelleşme (localization) olduğu görülmektedir. Bu olgu ile birlikte de İngilizce globalleşme ve yerelleşme kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş “glocalization”, (glokalleşme) Türkçe karşılığı olarak da küre-yerelleşme olarak kullanabileceğimiz sözcük, son zamanlarda yaygın olarak benimsenen ve kullanılan kavramlardan birisi olmuştur.

2. Küre-Yerelleşme (Glocalization) ve Yerellik (Subsidiarity) Kavramları

Oxford Yeni Kelimeler Sözlüğü’nde küre-yerelleşmenin Japon kökenli bir sözcük olan “dockhaku” dan üretildiği ve genel tarım tekniklerinin yerel koşullara uyarlanması anlamına geldiği belirtilmektedir. Daha sonra ise küreselleşmenin yayıldığı bir başka coğrafyayı hatırlatırcasına Japon işletme terimi haline gelmiştir. Kavramın anlamı mikro pazarlama stratejilerinde giderek farklılaşan pazarlar için küresel düzlemde mal ve hizmet üretimine dönüşmüştür (Aslanoğlu, 2000: 139).

Glokalleşme, kısaca “uluslararası ilişkilerde global gerçeklerden hareket ederek global düşünmeyi, otarşizm yerine dışa açılmayı, dünya ekonomisi ile bütünleşmeyi; ülke içinde ise merkezi yönetim kanalıyla ekonomiyi ve siyaseti yönlendirme yerine yerel yönetimleri daha fazla güçlendirmeyi” ifade etmektedir. Yerelleşmenin siyasal gücün tek elde toplanmasını önleyeceği ve böylece yerel demokrasiyi güçlendireceği söylenmektedir. Desantralizasyon ya da Adem-i Merkeziyetçi Yönetim kavramları yerelleşme ile aynı anlama gelmektedir (Aktan, 1998).

Yerelleşme, gerçekten de yerel demokrasiyi güçlendirmek için çok önem taşımaktadır. Yerel özerklik için yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerin boyunduruğundan kurtarılmaları gerekmele birlikte; yerelleşmenin bir taraftan, yerel halkın yönetime katılmasını sağlayarak demokrasiyi geliştirecek bir görevi yerine getirirken, öte taraftan yerel tiranlığı ve despotizmi de ortaya çıkarabilecek bir etki göstermesi olasıdır. Yerelleşme, ya da yerinden yönetim derken, bunun mükemmel bir yönetim olacağını düşünmek de tümüyle doğru değildir. Merkezi yönetimin, yerel yönetimlerden daha iyi yapabileceği bazı görevleri vardır. Koordinasyon, standart oluşturma, genel kuralları ve ilkeleri tespit etme, hukuka uygunluk denetimi gibi bir takım

görev ve fonksiyonlar merkezi yönetimin elinden alınmamalıdır. Yerel yönetimlerin her istediklerini yapabilmeleri yerel demokrasiyi yozlaştırabilecektir. Ne var ki, günümüzde yerelleşme de bir diğer küresel gerçektir. Diğer bir ifadeyle, yerelleşme artık dünyada global bir değer olarak kabul edilmektedir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerelleşmenin anayasal ve yasal güvence altına alınmasının önemi üzerinde durmaktadır (Aktan, 1998).

Glokalleşme, popüler bir kültür terimi olarak da özellikle “global düşün, yerel davran” gibi bir takım sloganlar ile birlikte kullanılan sosyo-politik bir kavramdır. Uluslararası şirketler yerel piyasa şartlarına ayak uydurmak durumunda olduklarından, esas olarak küresel bir politika izlemelerine karşın, yerel koşullara göre davranmaktadırlar. Yani bir anlamda küresel prensiplerle yerel uygulamaların sentezini yapmış olmaktadırlar.

Küre-yerelleşme (glokalleşme) ile birlikte ortaya çıkan bir diğer kavram da yerellik (subsidiarity) kavramı olmuştur. Bununla birlikte hemen belirtmemiz gerekir ki, bu “yeni yerelleşme” (veya yerelleştirme) olgusu klasik yerelleşmeden farklıdır. Klasik anlamda yaklaşık 200 yıldır tartışılan yerelleşme (desantralizasyon) olgusu, ulus-devlet içinde merkezi idareden mahalli idarelere görev, yetki ve kaynak aktarımını yani merkezi idareye göre mahalli idarenin güçlendirilmesini ifade etmektedir. Küreselleşme süreci ile gündemimize giren “yeni yerelleş(tir)me”de ise, merkezi idarenin elinde olan karar verme, plânlama, kaynak yaratma vb. yetkilerin sadece yerel yönetimlere değil, taşra kuruluşlarına, yarı-özerk kurumlara, vakıf-dernekler gibi gönüllü kurumlara, meslek örgütlerine ve şirketlere aktarılması önerilmektedir. Yerel yönetimlerin hizmet sunduğu kitlenin hemşeri değil müşteri olduğunu savunan bu görüş yerel yönetimleri güçlendirmekte, ancak temelde yetkilerin piyasa güçlerine transferini amaçlamaktadır (DPT, 2001: 10–2).

Küreselleşmenin getirdiği olgulardan birisi de bu “yeni yerelleşme”dir. Küresel düşünüp yerel davranmayı öngören bu düşüncenin arkasında küreselleşme sürecinde yerelleştirmenin zorunluluk olması varsayımı yatmakta, bu da ulus-devletlerin egemenlik alanlarının yerel parçalara dağıtılarak küresel iktidar mekanizmalarına rahat hareket alanı kazandırmaya hizmet etmektedir (Güler, 2001:7–12). Modern devlette egemen konumda bulunan ulus-devlet, küreselleşme süreçlerinin yoğunlaşmaya başladığı 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yetkilerinin bir kısmını kaybetmeye başlamış ve egemenlik alanı da ulus-üstü ve ulus-altı kurumlar tarafından paylaşılmaya başlamıştır. Ulus-devletin yetki alanı içinde hareket etmeye başlayan ulus-üstü kurumlar; BM, OECD, NAFTA, NATO, DTÖ, DÜNYA BANKASI, IMF gibi örgütler ve uluslararası sermaye örgütleridir. Bu örgütler ulus-devletin yetki alanını sınırlayarak siyasal, ekonomik, hukuksal, askeri ve toplumsal alanlarda düzenlemeler yaparak, ulusal devletleri de bu düzenlemelere uymaya zorlamaktadırlar. Genel olarak bu düzenlemelere bakıldığında; ulus-devletin bunlara uymaları zorunlu değil, isteğe bağlıdır. Fakat ulus-üstü güçlerin benimsemiş olduğu düzenlemeleri kabul etmemek birçok ağır yaptırımı göze almak anlamına gelebilmektedir. Ulus-devletin egemenlik alanını yitirme sürecinde uluslararası düzlemde etkili olan küresel sermaye, bundan en kârlı çıkacak unsurlardan birisidir. Ulus-devletin uluslararası

sermayenin küresel düzlemde faaliyet alanını kısıtlamayacak düzenlemelerde bulunması, böylece sermayenin hareket serbestliği kazanması istenmektedir. Küreselleşmenin siyasi sonucu, öngörüldüğü gibi devletlerin geri çekilmesi veya sönümlenmesi değil, devletin, uluslararası tekeller ve küresel sermayenin bir aracına indirgenmesidir (Karakurt, 2004).

Ulus-devletin egemenlik alanını sarsan bir diğer kurum ise, ulus-altı kurumlar olarak adlandırılan sivil toplum örgütleri ve yerel yönetim kuruluşlarıdır. Yerel yönetimlerin giderek etkinliklerini arttırdıkları bir dönemde, daha demokratik, daha katılımcı yönetim için ulus- devletin dayatmalarına karşı çıkılmasıyla birlikte, yerellik yükselen bir olgu haline gelmiştir. Dünyada yerel yönetim hareketine yön vermiş olan ülkelerin öncülüğünde, yerele yeni açılımlar getirilmesi ve bu kavramın yeniden tanımlanması süreci tüm hızı ve coşkusuyla sürerken, temsili demokrasinin aşılma süreci içinde yerelin konumu irdelenmekte, yerellik içinde yer alan yeni aktörlerin işlevi üzerinde durulmakta ve kendi başına bir aktör olarak yerelin kavramsallaştırılması yönünde çaba gösterilmektedir (Karakurt, 2004).

Çağımızda küreselleşme olgusuna paralel olarak gelişen ve yoğun bir şekilde yaşanan bütünleşmeler, önceleri ekonomik, askeri, sosyal ve kültürel alanlarda işbirliği biçiminde görülürken, bu gün artık siyasi alanda da (Avrupa Birliği gibi) somutlaşmaktadır. Bu yeni ulus-üstü siyasi örgütlenme biçiminin, değişen dış dünyaya, kendi varlığını devam ettirmek açısından Avrupa halklarının bir yanıtı olduğu söylenebilir. Avrupa halkları değişime bu şekilde yanıt vermeye çalışırken, kuşkusuz kendi iç dinamiklerini de bu yeni örgütlenme içine katmaya çalışmaktadır. Bu uğraşın bir sonucu olarak yeni bir yönetim ilkesi geliştirilmiştir. Bu ilke hizmette halka yakınlık olarak da ifade edilen “yerellik” (subsidiarite) ilkesidir (Özel, 2000: 25).

Subsidiarite, Türkçe’si ile yerellik ilkesi, hizmette halka yakınlık ya da hizmetlerin halka en yakın ve uygun birimler tarafından görülmesi gibi ifadelerle de dile getirilen bir örgütlenme ilkesidir. 1990’ların başında, Avrupa Birliği’ni yaratan Maastricht Anlaşması ile yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Avrupa Birliği’nde yerel ve bölgesel düzeylerin güçlendirilmesini, bunların yapamayacakları işlerin üye devletlerce, üye devletlerce yapılamayacak olanların da Brüksel tarafından yapılmasını öngören subsidiarite ilkesi, üye devlet yetkilerinin bir yandan yerel düzeye bir yandan Brüksel merkezine doğru çekilmesini sağlayacak bir mekanizma olarak formüle edilmiştir. Başka bir deyişle bu ilke, AB örgütlenmesini federal bir devlet yapısına dönüştürme sürecinde uygulanacak siyasi nitelikte bir yönetim ilkesidir (Güler, 2003). İdarenin bütünlüğü ilkesinde genel yetki merkezi yönetimindir. Yerel yönetimlerin yetkileri, görevlerin sayılıp sınırlandırılmasıyla belirlenir. Buna karşın subsidiarite ya da yerellik ilkesinde genel yetki yerel yönetimlere aittir. Görevleri sayılıp sınırlandırılan taraf merkezi yönetimdir. Bu özellik, aynı zamanda federal devlet anayasalarının sergilediği bir özelliktir. İdarenin örgütlenmesinde temel ilke subsidiarity ilkesine oturacaktır. Buna göre, devlet piyasada yapıları, merkezi yönetim de yerel yönetimin görev alanına gireni yapamayacaktır (<www.kamuyonetimi.org/ktml2/files/uploads/pdf/kamu_sema.pdf>26.08.2004).

Birkaç yıl öncesine kadar Almanya, Avusturya ve İsviçre dışında henüz hiç tanınmayan, Brüksel’de de (bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde) farkına varılmayan yerellik ilkesi, bugün Avrupa Birliği’nde anahtar bir sözcük olma yolundadır. Bu nedenle, Avrupa Birliği’ni kuran Maastricht Sözleşmesi’nde bu ilke özel bir yer edinmiştir. Şimdilerde söz konusu ilkenin Avrupa için yeni bir Magna Charta olup olmadığı tartışılmaktadır (Özel, 2000: 25).

Yerellik ilkesi, hem devlet-yurttaş ilişkilerinde, hem de kamusal düzeyler arasındaki ilişkilerde söz konusu edilmektedir. Bir kere bu ilke, özel alanın kamusal alan karşısında davranış (eylem) önceliğini içermektedir. Buna göre, eğer bir görev, özel girişim yoluyla da yerine getirilebiliyorsa, devlet bu durumda kendine hâkim olabilmeli ve koruma tedbirlerini gerektiğinde sınırlayabilmelidir. Diğer taraftan bu ilke anayasa hukuku şekillenmesi içinde vatandaşlara daha yakın duran her kamusal düzeyin hareket önceliğini içermektedir. Böylece, devleti oluşturan bütün parçaların varlığının korunması ve bunların kendilerine özgü eylem ve sorumluluklarının güvence altına alınması sağlanmış olmaktadır (Özel, 2000. 28–9).

Yerellik ilkesinde, toplumun her düzeyinin kendisinin üstesinden gelebileceği unsurları kendilerinin düzenlemeleri ve bu sırada daha üst düzeyin sadece yardımda bulunması öngörülmektedir. Bu şekildeki düşünce ve yaklaşımın, temelde federalizmin esaslarını ve oluşturulma sebeplerini de içerdği söylenebilir. Çünkü bu ilke temelde, daha küçük birimlerin var olmasını ve bu birimlerin bağımsızlıklarının korunması esasını içermektedir (Özel, 2000: 30).

Birleşmiş Milletler ile Dünya Bankası’nın çeşitli kaynaklarında yerelleşme (desantralizasyon) dört türe ayrılmaktadır:

Birinci tür yerelleşme; merkezden (başkentten) taşra örgütüne yetki devri (deconcentration), yani yetki genişliği olarak adlandırılan türdeki yerelleşmedir.

İkinci tür yerelleşme; merkezden (başkentten) ve taşra örgütünden yerel yönetimlere yetki devri (devolution) ki, bizde genellikle buna desantralizasyon denmektedir.

Üçüncü tür yerelleşme; yetkilerin merkezden-taşradan ve yerel yönetimlerden sivil toplum kuruluşlarına (STK-STÖ-NGO) devri, yani genellikle sivilleşme olarak adlandırılan türdeki yerelleşmedir. Toplumsal hizmetlerin cemaatlere ve toplum dayanışmasına terk edilmesidir.

Dördüncü tür yerelleşme; yetkilerin her kademedен özel sektöre devri, yani özelleştirme olarak bilinen süreçtir. (Merkez + Taşra + Yerel Yönetim) toplamından, yerli ve yabancı sermayeye devirler şeklinde gerçekleşen yerelleşmedir (<www.kamuyonetimi.org/ktml2/files/uploads/pdf/kamu_sema.pdf>26.08.2004).

Dünya Bankası “yerelleşme”den, yalnızca merkezden yerel yönetimlere yetki devrini anlamamaktadır. Dünya Bankası’na göre en iyi “yerelleşme”, merkezden ve yerel yönetimden özel sektöre yetki aktarımıdır; devletin kamu iktidarı alanını özel sektöre terk etmesidir (Güler, <www.mudafaai-hukuk.com.tr/gundem090603.html>31.08.2004).

Buradan hareketle, devletin de sadece düzenleyici/etkin/yönetişimci devlet olması önerilmektedir. Yani düzenleyici devlet; özel sektörün rekabetini düzenleyen, toplumda piyasa için düzenlemeler yapan devlettir. Devlete yalnızca hakem rolü verilmektedir. Devlet piyasayı düzenleyen, dümen tutan devlet olmalıdır. Düzenleyici devletin aracı üst kurullardır. Devlet faaliyetlerinde piyasa yararı ön plandadır. Devletin işlevleri, piyasanın iyi işlenmesini sağlayacak düzenlemeler yapma dışında sürekli olarak daralmaktadır (Güler, <www.mudafaai-hukuk.com.tr/gundem090603.html>31.08.2004).

Günümüzde küreselleşme sürecinin zorladığı yerelleşme politikaları, devletlerin adem-i merkeziyetçilik ilkesine göre örgütlenmesini teşvik etmektedir. Dünya Bankası 1999–2000 yılı Raporu’nda hem küreselleşme hem de yerelleşmenin kaçınılmaz olduğunu ve bir ülkenin 21. yüzyılda başarılı olup olmayacağını bu ikiz güçleri ne kadar iyi yönetebileceğine bağlı olduğunu savunmaktadır. Bu raporda ulus-devletin bir kısım yetkilerini bütünleşen dünya ekonomisi sürecinde küresel düzeye, diğer bir kısım yetkilerini ise siyasal iktidarın dağıtılması ile yerel düzeye terk etmek zorunda olduğu saptanmıştır. Rapora göre yerelleşmenin olup olmaması gerektiği konusunu tartışmak esas itibarıyla yersizdir; üzerinde durulması gereken bu politikanın nasıl uygulanacağıdır (Güler, 2000: 25–6).

Bu çerçevede konumuz açısından yukarıda söz edilen ilkelerin ana fikri şudur: Küre-yerelleşme (glocalization) ve yerellik (ya da yerindenlik) (subsidiarite) politikaları ve ilkeleri ile amaçlanan; küresel olarak faaliyet göstermekte olan uluslararası/çokuluslu/ulusötesi dev şirketler ve sermayenin, küresel düzlemde faaliyet alanını kısıtlamayacak düzenlemelerin yerel otoritelerce de sağlanmasıdır. Böylece sermaye hareket serbestliği kazanarak ülkemizde de yerel birimler olan büyükşehir belediyelerinin hizmet ve projelerinin gerçekleştirilmesinde bu ilkeleri hayata geçirebilecektir. Dolayısıyla bu ilkeler ve politikaların, büyükşehir belediyelerinin kendi başlarına ulus-devleti zor durumda bırakacak ölçüde yatırımlara ve bu doğrultuda dış borçlanma gerçekleştirmelerine karar vererek, uluslararası şirketler ve bunların yerli ortakları ile eklenmelerine olanak sağlayıcı ilkeler ve politikalar bütünü olduğunu söylemek mümkündür.

3. Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Küreselleşmeleri ve Küre-Yerelleşmeleri

Günümüzde uluslararası şirketlerin, küresel düzeyde faaliyetlerini yürütürken yerel piyasa şartlarına da ayak uydurmak durumunda oldukları, yani esas olarak küresel bir politika izlemelerine karşın, yerel koşullara göre davranmakta oldukları görülmektedir. Buna örnek olarak; küresel çokuluslu/uluslararası/ulusüstü şirketler olan Mc Donalds’ın veya Dominos Pizza adlı şirketlerin Türk damak tadına uygun olarak ülkemizde piyasaya sürdüğü burgerlerini ya da dönerli pizzasını, yine son günlerde çok sıkça gösterilen bir reklâm kampanyasında da kullanıldığı gibi “HSBC Bank, Dünyanın Yerel Bankası” şeklindeki bir sloganını göstermek mümkündür. Küresel markalar son yıllarda devreye soktukları yeni pazarlara ve reklâm-propaganda stratejileri ile yıllar yılı tek merkezden yönettikleri o kibirli, kolonyalist havadan sıyrılıp girdikleri pazarın kılığına bürünmekte, ürünü yerel dillerle ve yerel renklerle süslemektedirler. Buna aynı zamanda “küresel” (global) ile “yerel”in uzlaşması anlamında da küre-yerelleşme (glokalleşme) denilmektedir (Dündar, <<http://www.milliyet.com.tr/2003/11/08/yazar/dundar.html>>20.08.2004).

İşte bu çokuluslu/uluslararası/ulusüstü şirketlerin bu faaliyetlerini yerine getirdikleri mekânlardan birisi de günümüzde en çok nüfusun yaşamakta olduğu, en çok tüketim ve yatırım talebinin olduğu, bu nedenle de en büyük pazarlar konumunda bulunan büyükşehir belediyelerinin bulunduğu yerleşim alanlarıdır. Ayrıca, günümüzde küresel şirketlerin ya da markaların reklâm-propaganda, medya v.b. faaliyetlerinde yerelde işbirliği içerisinde olduğu bütün şirket ve kuruluşların mekânları da yine büyükşehir belediyelerinin bulunduğu alanlar içerisinde yer almakta, bu faaliyetleri de buralardan yönetilmekte ve yürütülmektedir. Örneğin, küresel bir medya kuruluşu olan CNN adlı medya kuruluşu CNN-Türk adı ile İstanbul’da Türkiye içinde ulusal ama dünya ölçeğinde ve kuruluşun merkezinin ABD’de bulunması açısından yerel bir medya kuruluşu olarak faaliyet yürütmektedir. Aynı şekilde, merkezi dışarıda olan cncb-e adlı başka bir küresel medya kuruluşu yerel bir medya grubu ile ortaklık şeklinde küresel ve yerel finans ve sermaye piyasalarını izlemekte-yönlendirmektedir. Yine, büyükşehir belediyelerinin içerisinde bulunan ve belediyeye ait olan alanlardaki ilan tahtalarında (bilboardlarda) da küresel şirketlerin ve/veya yerli ortaklarının ürünleri ve tanıtımları sıklıkla yerlerini almaktadır. Böylece, büyükşehir belediyeleri yerel hizmetleri yerine getirirken küre-yerelleşme kavramı çerçevesinde hem yerel figür, renk ve özellikleri içinde barındıran, ama aynı zamanda da çokuluslu/uluslararası/ulusötesi küresel şirketler için birer küre-yerel pazar alanları olmaktadır. Bu yönüyle büyükşehir belediyeleri küre-yerelleşme kavramının günlük hayatta işlerliğinin görülmesinde ve mekânsallaşmasında katkı sağlamaktadırlar.

4. Sonuç

Bugün ülkemizde de uygulanan liberalizasyon politikası ile birlikte gelinen noktada, en temel kamu hizmeti alanları dahi bu liberalizasyon sürecine sokulmaktadır. Liberalizasyon, “kamu hizmeti olarak görme, piyasa işi haline getir; piyasada bu işi yapacak şirketlerde yerli-yabancı ayrımı yapma” anlamına gelmektedir. Buna göre devletin sosyal karakterini kazandığı ne kadar görev alanı varsa; GATS anlaşmasıyla, bütün bu hizmet alanları özelleştirmeye, piyasa işi haline gelmeye, yabancılaşmaya doğrudan doğruya açılır hale getirilmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin bu arada da büyükşehir belediyelerinin hizmetleri “özelleştirilebilir, ticari esaslara göre sunulması gereken” hizmetler olarak yorumlanmaktadır (Güler, <www.mudafaai-hukuk.com.tr/gundem090603.html>31.08.2004).

Artık küresel boyutlardaki şirketler, yerel koşullara göre davranıp doğrudan ya da yerli ortaklarıyla gelip belediye başkanlarıyla önemli iş anlaşmaları yapmaya çalışmaktadırlar. Bu formülde ve söylemde “ulusal”lık yoktur. Politikalar; “Ankara küçülmeden Türkiye büyümeyiz, Ankara küçüldükçe, Türkiye ancak küresel piyasalarla, yerel düzeyde bire bir ilişkiye girerse büyür ve tek çıkış yolu budur” söylemi üzerine kurgulanmaktadır. “Ankara” diye mevcut ulusal örgütlenmeye yöneltilen inanılmaz saldırıların arkasında, büyük küresel ve yerel sermaye çıkarları, dolayısıyla liberalizasyon sürecinin kendisi mevcuttur (Güler, <www.mudafaai-hukuk.com.tr/gundem090603.html>31.08.2004).

Bu durumda büyükşehir belediyeleri bu liberalizasyon süreci ile beraber küre-yerelleşmenin yaşandığı alanlar konumundadırlar. Büyükşehir belediyelerinin özellikle altyapı hizmet projeleri ile diğer projeleri ve bunların finansmanı için, uluslararası örgütler ile şirketlere yapılan borçlanmaların gerçekleştirilmesinde, Avrupa Birliği’nin subsidiarite (yerellik ya da yerindenlik) adı verilen kuruluş ilkesine dayandıklarını ve küre-yerelleşme süreci ile birlikte küresel şirketler ile bunların yerli ortaklarından güç ve destek aldıklarını söylemek de mümkündür. Böylece büyükşehir belediyelerinin; hem altyapı hizmet projelerinin ve diğer projelerinin gerçekleştirilmesinde baş aktör konumunda olan Dünya Bankası, IMF, DTÖ gibi küresel örgütler ve bunlarla eşgüdüm halinde bulunan çokuluslu/uluslararası/ulusötesi küresel şirketler (ve/veya yerel ortakları) ile işbirliğinde bulunarak, küre-yerelleşme bağlamında ortaklaşa çalışmaları, hem de aynı zamanda bunlar ile küreselleşme sürecinde eklenmelerini gerçekleştirmiş olmaktadır.

Kaynakça

- Aslanoğlu, R. A. (2000), *Küreselleşme ve Dünya Kenti*.
- Aktan, C. C. (1998), “Globalleşme, Bölgeselleşme ve Yerelleşme”, *Dış Ticaret Dergisi*, <<http://www.dtm.gov.tr/ead/DTDERGI/tem98/global.htm>>, (26.08.2004).
- T.C. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı (2001), *2001 Yılı Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, D.P.T. Yay. No: DPT: 2538- ÖİK: 554, Ankara 2001.
- Dündar, C. (2004), “Hadi Çekinmen, Yeyin Gari”, <<http://www.milliyet.com.tr/2003/11/08/yazar/dundar.html>>, (20.08.2004).
- Güler, B. A. (2003), “İkinci Dalga: Siyasal ve Yönetimsel Liberalizasyon-Kamu Yönetimi Temel Kanunu”, 10–11 Ekim 2003, *Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler Sempozyumu*, Türkiye Yol-İş Sendikası, Ankara, <www.yol-is.org.tr/doc/pdf/birgulaymanguler.pdf>, (26.08.2004).
- Güler, B. A. (2004), <www.mudafaai-hukuk.com.tr/gundem090603.html>, (31.08.2004).
- Güler, B. A. (2001), “Yerel Yönetimlerde Reform Sorunu”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C.10, S. 3.
- Güler, B. A. (2000), “Yerel Yönetimleri Güçlendirmek Mi? Adem-i Merkeziyetçilik Mi?”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C. 9, S. 2.
- Karakurt, E. (2004), “Sivil Toplum Örgütleri ve Küresel Direniş Hareketleri İlişkisi”, <http://www.isguc.org/arc_view.php?ex=202>, (27.08.2004).
- Özel, M. (2000), “Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme İlkesi: Yerellik (Subsidiaritaet)”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C. 9, S. 3.
- Şengül, T. (2002), “Kapitalist Kentleşme Dinamikleri ve Türkiye Kentleri”, *Evrensel Kültür*, S. 128, Ağustos 2002, <<http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1516>>, (19.01.2004).
- Türkiye Kamu Yönetimi ve Değişim (2004), <www.kamuyonetimi.org/ktml2/files/uploads/pdf/kamu_sema.pdf>, (26.08.2004).